

ТЕОРІЯ НОТАРІАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: ВІД СВОБОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ ДО РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ ШКОЛИ

Вихід у світ такого наукового видання, яким є науково-практичний посібник «Теорія нотаріального процесу» за загальною редакцією доктора юридичних наук, професора Фурси Світлани Ярославівни¹, є одночасно очікуваною та знаковою подією. Річ у тім, що для представників юридичної наукової спільноти поява такого видання від авторського колективу нещодавно створеної на юридичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка кафедри нотаріального та виконавчого процесу і адвокатури, була передбачуваною. Адже колектив кафедри, що стала першою в Україні академічною кафедрою за цим науковим напрямом, очолює знаний вітчизняний процесуаліст С. Я. Фурса, з ім'ям якої пов'язують розвиток такої галузі юридичної науки, як науки про нотаріат. Тож підготовка та видання цього посібника засвідчили новий етап розвитку цивілістичної процесуальної традиції київської правової школи.

Об'єднані єдиною науковою ідеєю щодо розвитку та вдосконалення цивілістичних процесуальних знань автори посібника продемонстрували потужний науковий потенціал, спрямувавши свої зусилля на вирішення широкого кола теоретичних і практичних проблем нотаріального процесу на основі поглиблення існуючих наукових розробок із цих питань, узагальнення практики та здобутків міжнародного досвіду, а також з урахуванням змін національного законодавства та перспектив його розвитку. Цим характеризується актуальність і суспільна значущість даного видання. Водночас у ньому віддзеркалюється загальна налаштованість авторів на здійснення подальших комплексних наукових розвідок у царині сучасних цивілістичних процесуальних знань².

Цей науково-практичний посібник рекомендовано Вченою Радою юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка як підручник, що відповідає навчальній програмі дисципліни «Теорія нотаріального процесу» для магістрів спеціалізації «Нотаріат» і може бути використаний для викладання у вищих юридичних навчальних закладах таких дисциплін, як «Нотаріат в Україні», «Нотаріальне право та процес».

Головним напрямом цього видання є розвиток теорії нотаріального процесу. Ознайомлення зі змістом посібника засвідчує його високий науково-методичний рівень, послідовність і логіку викладення матеріалу, якому властиві ознаки концептуальної єдності та предметної завершеності. Системне сприйняття матеріалу формує уявлення щодо напрямку науки про нотаріальний процес. Дотримуючись доктринальних наукових підходів теорії права і держави у питаннях систематизації права та його структурованості, автори водночас обґрунтовано виходять із позицій необхідності дослідження міжгалузевого простору нотаріального процесу та систематизації інформації щодо нього як комплексної галузі права.

Посібник складається з трьох частин, його теоретичний матеріал логічно структурований і викладений у чотирнадцяти розділах, структура у цілому свідчить про поєднання загальнотеоретичних, наукових і практичних аспектів нотаріального процесу. Про високий рівень посібника як академічного видання свідчить інтегрована в теоретичну матерію наукова компонента, спрямована на формування у читача не лише професійних знань, але й творчого, дослідницького, конструктивно-критичного ставлення фахівця до формування власного про-

фесійного вибору чи позиції.

У Загальній частині посібника методично висвітлено питання теоретичних основ нотаріального процесу, комплексно розкрито принципи нотаріального процесу, досліджено зміст, ознаки та систему нотаріальних процесуальних відносин, систему і правовий статус суб'єктів таких відносин. Особливу увагу приділено питанням юридичної кваліфікації та особливостей здійснення нотаріального процесуального представництва, а також теоретичної оцінки проблемних, із наукового погляду, аспектів доказів і доказування в нотаріальному процесі. Докладну правову характеристику надано нотаріальним провадженням та їх видам. Через теоретичну модель нотаріального процесу висвітлюються проблеми щодо забезпечення та захисту прав фізичних і юридичних осіб, зумовлених недоліками законодавства з питань нотаріальної діяльності, аналізуються етапи та стадії нотаріального процесу, розкриваються зміст, функції, юридичні кваліфікаційні властивості нотаріальних процедур, правова природа нотаріального акту тощо.

Про високий рівень наукової розробки досліджуваних проблем свідчать результати, для яких властива наукова новелізація усталених у праві (у зв'язку зі стійкістю традиції позитивізму) підходів щодо розуміння певних правових явищ. Зокрема, це стосується наукового обґрунтування такого інституту нотаріального процесу, як теорія доказів і доказування, що, безумовно, становить інтерес з позицій оцінки сучасних тенденцій розвитку цивілістичної процесуальної думки.

В Особливій частині посібника детально аналізується процесуальний порядок і процедури вчинення нотаріальних проваджень, передбачених ст. 34 Закону України «Про нотаріат», а саме: нотаріальне провадження з посвідчення безспірного права, нотаріальне провадження з посвідчення та засвідчення безспірних фактів, нотаріальні провадження щодо надання документам виконавчої сили, охоронні нотаріальні провадження. Слід зазначити, що всі теми розкриваються з позицій їх практичного значення, а навчальний матеріал тісно пов'язаний із практичними завданнями, що містяться у третій частині посібника.

До цієї частини включено практикум спецкурсу «Теорія нотаріального процесу» (спеціалізація «Нотаріат»). У її вступній частині визначено предмет, мету, завдання зазначеної навчальної дисципліни. Зміст практикуму вказує, що посібник можна охарактеризувати як навчально-методичне видання. У цій його частині пропонуються до використання: система оцінювання знань на засадах кредитно-модульної системи організації навчального процесу; методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи студентів; методичні вказівки для проведення рольових ігор за профілем «Нотаріус»; тематичний план дисципліни; перелік рекомендованої літератури; плани та завдання до семінарських занять; теми наукових робіт (рефератів, доповідей, магістерських робіт); перелік запитань до іспиту.

Отже, посібник має ознаки навчально-методичного, наукового і практичного видання: систематизоване викладення матеріалу відповідає навчальній програмі зазначеної правової дисципліни, він також містить необхідний довідковий апарат і комплекс практичних завдань і вправ, що сприяють засвоєнню набутих знань, умінь і навичок, які можуть бути реалізовані у нотаріальній практиці.

Книга вирізняється оригінальною та вдалою композицією, написана у науковому стилі, що робить її доступною для сприйняття як спеціалістом, так і звичайним читачем, а відповідно, викликає професійний і науковий інтерес.

Оцінюючи у цілому цю книгу, на згадку приходять слова Григорія Сковороди: «Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестає вчи-

тися...». Тому вихід у світ цього посібника слід оцінити як визначну подію на шляху формування теоретичних основ нотаріального процесу, саму книгу – гідним внеском у розвиток вітчизняної цивілістичної процесуальної думки та путівником до професійного вдосконалення, а її авторам раді побажати творчої наснаги та нових здобутків на науковій ниві.